

AGNI

Nr 214-215 ~ Årg. 52 ~ Nr 2-3 ~ Hösten 2007

Agni igår och idag

Det var en gång två människor med låga och vision. Visionen om fred och mellanfolklig solidaritet delade de med många, då under mellan- och efterkrigstiden. Lågan som drev dem att starta den verksamhet som under 70 år kom att sätta avtryck i hundratals människors liv var de något mer ensamma om.

Paret hette Karin och Mikael Hoffman, och tillsammans grundade de föreningen Agni Örjansgården. Föreningen har under decennierna förändrat sin verksamhet men alltid varit lika brinnande an-

gelägen. Redan under 30-talet startade verksamheten med internationella sommarläger för ungdomar från alla världsdelar. Efter andra världskriget bistod Mikael, själv en gång flykting, föreningen Individuell Människohjälp med att hjälpa flyktingar från krigets koncentrationsläger. Med tiden har föreningens internationella hjälparbete kommit allt mer i fokus och idag är direkt stöd till lokala projekt i framförallt Sydamerika föreningens kärnverksamhet, bredvid stöd och hjälp till asylsökande här i Sverige.

I din hand håller du föreningens lilla tidning som kommit ut i samma form sedan 50-talet. I detta och kommande nummer får du som är ny läsare veta lite mer om Agnis värdegrund och om vår verksamhet. Du kan i detta nummer också läsa om tankar kring ideellt arbete - vad är det som driver människor som Karin, Mikael, och oss andra som verkar i Agni och i andra föreningar?

Som redaktör för Agni hälsar jag alla nya läsare välkomna och hoppas att ni ska finna nöje i läsningen.

Kristina Nyström

VAD VILL AGNI?

Verka för kärlek och solidaritet
Stödja och hjälpa nödställda människor
Föreningens praktiskt och teoretiskt arbete
Eftersträva en materiellt enkelt livsstil

Tankar om ideellt arbete

Kärlekens tyngd och vikten av lätthet.

Jag läste nyligen om en kär bok. Milan Kundera skänkte inte bara världen en av dess vackraste boktitlar då han skrev *Varats olidliga lätthet* utan även psykologisk och filosofisk tankeföda. Det är ingen tung läsning. Milans tankegångar är lika välformulerade och träffsäkra som afroismer, och kanske just därför så njutbara. Varför ska allting vara så svårt för att räknas som viktigt? Att även det lätta kan vara av vikt kan nog sägas vara bokens huvudtema.

Milan ställer frågan; vad är eftersträvansvärt, lättheten eller tyngden? Klassiska tänkare har enats om att lättheten var det eftersträvansvärda, medan tyngden var dess negativa motsats, liksom mörkret var ljusets. Milan menar dock att detta motsatspar är särdeles svårt att befästa med värderande konnotationer, vilket han illustrerar genom att låta sina romanpersoner välja helt olika livsöden.

Vissa personer i romanen, liksom i verkliga livet, söker lättheten. Utan band och plikter blir tillvaron bekymmerslös och fri. Ju mindre som tynger människan, desto mindre som binder oss till jorden och varandra, desto friare svävar vi. Med fri tid och fri tanke finns utrymme för spontanitet och kreativitet, konst och lek. Den självständiga konstnärinnan Sabina är den yttersta symbolen för denna inställning, förmögen till kärlek men inte till förbindelse.

Men det är också i det mest fritt svävande tillståndet, utan band och stadga, som det största tungsinnet kan födas. Vem ser oss och behöver

oss? Och mest avgörande av allt, hur ser vi på oss själva då vi inte har högre mening i tillvaron än vårt egna avgränsade välbefinnande?

Andra personer i Milans roman överger därför friheten och låter sig ovilligt men oundvikligt bindas av kärlekens band. På så sätt överger Thomas i romanen först Sabina, och sedan alla sina andra oräkneliga frillor för Thérèse som han mot sin medvetna vilja älskar.

Med kärlek till andra kommer och också plikter och ansvar. Detta gäller självklart familje- och vänskapsrelationer men också, tänker jag, när man gör ett ideellt åtagande. Ideellt arbete innebär

att man, av vilja att förbättra för människor utanför den närmaste kretsen, väljer själv-påtagna plikter framför fri tid. Att så många människor gör det kan ses som ett tecken på stor människokärlek. Ur ett mindre idealistiskt perspektiv kan det också tolkas som att arbetsuppgifter, trots att de i bland känns tunga, även ger livet mening och förankring och kanske också gemenskap. Att det även är för vårt eget välbefinnande vi väljer att arbeta för att hjälpa andra.

Dessutom är ju inte plikten alltid tung. Mötena vi har i Agni, med diskussioner och gemensamma måltider, är ett bra exempel på att det inte är förbjudet att ha roligt när man utför viktiga saker. Tvärtom är en viss lustkänsla nödvändig för att engagemanget skall kunna vara långvarigt. Genom att inte se sitt engagemang som ett "andra arbete" utan som ett livsprojekt man delar med likasinnade förvandlas det från tyngande plikt till ett nöje.

I detta nummer av tidningen har vi bett tre engagerade personer, i och utanför Agni, att reflektera kring sitt ideella engagemang. Nedan kan du läsa om deras tankar.

Irma Stake: "Man får mer tillbaka än man ger"

Irma Stake sitter i Agnis styrelse och har tidigare arbetat som lärare.

I gymnasiet hade jag en lärare som påstod att allt vi gör, gör vi för vår egen skull, även sådant som vi tror är av osjälviskhet och hjälpsamhet. Det där funderade jag mycket på. Var det verkligen av egoistiska skäl som vi ställde upp för andra och hjälpte människor, inte medkänsla?

Sedan 80-talet har jag varit medlem i Agni, en förening som arbetar på ett bra sätt. Föreningens arbete för att stödja fattiga människor i bl a Latinamerika är småskaligt och man har tydlig inblick i vad som görs, ingen tjänar pengar på projekten, tvärtom är det folk som arbetar gratis. Ett av Agnis projekt var att stödja en verksamhet bland människor i staden Cochabambas utkanter, där utfattiga människor från landet hade samlats i hopp om ett bättre liv. Några läkare och tandläkare hade små läkarstationer, dit folk kunde komma och få enkel behand-

ling och barn kunde vaccinerats. Jag fick ta ganska stort ansvar för kommunikationen med projektet och blev mycket glad när jag fick följa med på utvärderingsresa till Bolivia. Under de dagarna fick jag en inblick i dessa människors liv och kände hur viktig vår hjälp var för dem. För mig var det mycket inspirerande att fortsätta arbetet och också roligt att senare kunna vara med och inspirera skolklasser att hjälpa till.

På senare år har jag ägnat mig mycket åt flyktingar, haft undervisning i svenska och framför allt hjälpt familjer. Jag har följt med till barnavårdscentraler - nästan med in på BB en gång - folktandvården, som gjort underverk med dåligt skötta tänder, handlat mat varje vecka, sjungit barnvisor ja umgåtts på alla möjliga vis. Det har känts meningsfullt och varit mycket givande, jag har fått vänner för livet. Detta gäller över huvud taget; man får minst lika mycket tillbaka som man ger. Så kanske jag lutar åt att min biologilärare åtminstone hade delvis rätt när han sa att vi hjälper andra för vår egen skull, för att vi själva känner tillfredsställelse när vi gör det.

Tomas Eriksson:
”Det finns inget jag hellre vill göra”

Nätverket Ingen människa är illegal grundades i Tyskland på 1990-talet och arbetar för en gränslös värld. Nätverket har lokalgrupper från Kanada i väster till Australien i öster. Fokus i Sverige ligger för närvarande på att stödja de människor, oftast flyktingar, som lever gömda eller är inlåsta av Migrationsverket. Nätverket har en platt organisation och strävar efter att ingen ska stå över någon annan. Tomas Eriksson, 26 år, har varit engagerad i nätverket sedan år 2000.

Jag arbetar ideellt med nätverksbyggande och koordinering av resurser till förmån för människor som gömmer sig i Uppsala för att undvika att avvisas av Migrationsverket. Det handlar ofta i praktiken om att träffa utsatta människor och försöka ordna med bostäder, läkarbesök, dagisplatser och pengar. Det kan också ibland handla om att opinionsbilda för att stödja någon enskild eller för att försöka få till stånd lagändringar som hjälper grupper som tvingats fly till Sverige.

Arbetsbelastningen går väldigt mycket upp och ner. För närvarande har jag tillsammans med mina vänner i nätverket Ingen människa är illegal kontakt med 16 personer och för mig personligen innebär det här just nu inte mer än någon kväll ideellt arbete per vecka. Genom nätverket Ingen människa är illegal kan vi fördela arbetet mellan oss så att den som har mycket tid en vecka kan göra mer och den som har mindre tid kan ta det lite lugnare.

Om någon skulle fråga mig om mitt engagemang gör att jag känner att jag får ”offra” saker jag hellre skulle vilja göra så skulle jag svara att det inte finns något jag hellre skulle vilja göra. Helst skulle jag såklart vilja att staten kunde sluta föra en restriktiv, och stundtals rasistisk, flyktingpolitik så att jag fick mer tid till annat. Som det är nu gör den information jag får när jag jobbar i nätverket att jag känner ett stort ansvar att agera.

Det känns ofta tungt att arbeta ideellt, men det är oftare spännande och roligt. För att orka vara riktigt engagerad tycker jag att det är viktigt att ta ”time-out” ibland. Det kan vara en paus som varar i en

vecka eller flera månader. Om man inte satt sig själv högt upp på en piedestal (och tagit sig vackra titlar som ”ordförande” etc.) så är det ofta inte så svårt att med någon veckas varsel lämna över sina uppgifter till någon annan. Det gäller bara att våga inse att man inte är oersättlig.

Såväl mitt lönearbete, som studievägledare vid Uppsala universitet, och mitt engagemang i nätverket *Ingen människa är illegal* kan ge känslan av att man gjort en positiv skillnad för en medmänniska. Såväl arbetet som engagemanget ger de här ”kickarna”. Skillnaden är att lönearbetet ger en känsla av begränsning och är mycket oflexibelt i jämförelse med ett ideellt engagemang som i större utsträckning tillåter att man själv väljer intensitet och vad man ”har lust” att göra.

Tomas Eriksson

Sverker Nilsson: ”Empatisk - rättvisekrävande - otålig”
Sverker är engagerad i Svenska Kyrkans arbete med att hjälpa flyktingar i Sverige.

Vari består ditt ideella arbete? Blandat. Jag tycker om att syssla med praktiska uppgifter – fastighetsskötsel, hjälp vid ex. vis flytt, ledsagare vid myndighetskontakter m.m. Utöver praktiska göromål, som jag har lättast att engagera mig i blir det en hel del att läsa på och sätta sig in i.

Hur mycket tid lägger du i snitt per vecka på att arbeta ideellt? Väldigt varierande, men 10-12 timmar är inte ovanligt att det blir.

Vilka tre adjektiv skulle du använda för att beskriva ditt engagemang? Empatisk – rättvisekrävande – otålig.

Innebär ditt engagemang att du känner att du har tagit på dig ett ansvar/plikt som gör att du ibland arbetar fast du just hellre skulle vilja göra något annat? Ibland. När motgångarna kommer tätt och uppgivenheten kryper in under skinnet – då kan jag behöva koppla av med annat för att orka komma igen.

Hur ofta känns det tungt att arbeta ideellt? Vad krävs för att det inte ska kännas tungt? Det är svårt att kvantifiera, men ärligt talat ganska sällan. Att få möta en medmänniskas blick i hopp och förtvivlan – är inte det ett återsken av Guds ansikte? Jag har dessutom förmånen att tillhöra en församling. Att i tacksamhet och förtvivlan få samlas i gemensam bön är för mig en förutsättning och livlina som ger mig kraft.

Om man jämför med ett lönearbete, vilka skillnader och likheter finns i hur man känner inför sitt ideella arbete? Likheterna dominerar nog – uppskattning och tacksamhet att ha fått möjligheten att bistå och hjälpa gäller i båda fallen. Det ger mig tillfredsställelse och glädje. Skillnaden kan nog vara att som anställd utgår omgivningen från att jag ’levererar tjänsten’, som frivillig finns inte samma krav – men desto mer gensvar får man när man ställer upp!

Vad är det som driver dig att lägga ner din fritid på att arbeta gratis? Kanske en händelse från Kongo 1960. Landet skulle snart bli själv-

ständigt. Jag och några andra svenska barn mötte en kongoles som hotade att döda oss när självständighetsdagen kom – ni hör inte hemma här! Jag hade ett land att ”fly” till. Men vad har dagens flyktingar i vårt land, som hotas av utvisning att fly till? För många av dem väntar personliga tragedier om de tvingas hem. Deras rädsla är befogad!

Sverker Nilsson

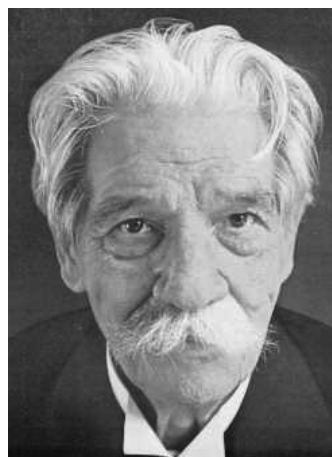
Tankar under pågående år

Ett femtioårsminne

För precis femtio år sedan, alltså 1957, utsändes över hela världen en appell från doktor Albert Schweitzer, ”djungeldoktorn” i Lambarene (i nuvarande Gabon). Den rymde intensiva varningar för de provsprängningar av atombomber som stormakterna under denna tid företog ovan jord. Även vätebomben hade börjat testas. Året därpå kom nya varningar från Schweitzer, nu med maningar till kärnvapenmakterna att i mänsklighetens och livets namn avstå från att överhuvudtaget ha sådana vapen. Han insåg att förr eller senare skulle den ena staten efter den andra inleda en nukleär upprustning; en ond spiral skulle växa sig allt starkare. Att hans budskap kunde nå i princip hela världen, berodde på att den norska radion, NRK, gjorde det till sin stora angelägenhet att sända det på högsta styrka och därmed visa aktiv solidaritet med den man som Stortingets Nobelkommitté några år tidigare, 1952, krönt med fredspriset. Tidsläget med den snabbt stigande oron för kärnvapenkrig krävde att profeten

i djungeln fick tillgång till en mikrofon så stark som lilla Norge kunde åstadkomma. I Norge har man nu, femtio år senare velat knyta an till appellerna från 1957 och 1958. På Stortingets bord ligger ett förslag om att norska pensionspengar inte skall få investeras i företag som har anknytning till utveckling av kärnvapen. Sverige borde följa exemplet.

De hot som Albert Schweitzer mycket sakligt definierade finns kvar. Hoten är närmast i tilltagande. Handeln med kärnvapentechnik omsätter ungefär 30 miljarder dollar varje år. Nya länder har fallit för frestelsen att i den nationella prestigens och den föreställda säkerhetens namn anskaffa egna atombomber. Schweitzer ansåg och skrev att statsmännens konferenser om avrustning eller nedrustning inte betyder särskilt mycket om inte kärnvapenstaterna själva nedrustar. Man kommer ingen vart med att handla på ett sätt som man förbjuder andra. Är målet en kärnvapenfri värld måste medlet vara att man börjar skrota detta slags vapen nu. Är den självöver-

Albert Schweitzer

vinnelse som detta förutsätter möjlig? Är det ett orealistiskt krav? Kanske. Men alternativet, en fortsatt utveckling och spridning av dessa supervapen är heller inte en strategi som förtjänar beteckningen realistisk. Det försämrar prognosen för den mänskliga civilisationens överlevnad på sikt. Hur man än vill beskriva en fortsatt kärnvapenutveckling – en ”realistisk” väg in i framtiden handlar det inte om.

Vördnaden för livet

Vem var ”djungeldoktorn”? Han levde mellan 1875 och 1965. Redan i det tidiga 1900-talet blev han en av hela seklets verkligt banbrytande bibelforskare och därtill

en av dess mest inkännande tolkare av Johann Sebastian Bachs musik. Hans orgelkonserter drog fulla hus här i Sverige dit han återkom flera gånger på inbjudan av Nathan Söderblom (även han fredspristagare – 1930). Han höll dem i kyrkor runt om i vårt land och överallt fick han tillfälle att tala. Med säkerhet var han tillsammans med sin stödjare Nathan Söderblom en viktig inspiratör för vår egen lilla men uthålliga förening Agni vid dess tillblivelse på svensk mark.

Efter sina stora framgångar i den internationella forskarvärlden beslutade sig Schweitzer för att bli läkare och arbeta i Afrika. Dit kom han 1913. Det var *vördnaden för livet* som var drivkraften bakom hans beslut. Med de orden sammanfattade han sin livsfilosofi sedan all doktrinär eller konventionell kristendom inte längre kunde inspirera honom. ”Jag är liv som vill leva och är omgiven av liv som vill leva” skriver han. Ingen lär kunna bestrida giltigheten i denna pregnanta sats. Kanske kan den utgöra en tillräcklig grund för ett värdigt förhållningssätt såväl mot medmänniskor som för hela vår livsmiljö.

Vidgade klyftor

Det finns även andra hot än den nukleära upprustningen som oroar människor i dag. Ökande sociala klyftor som alstrar konflikter och utanförskap är tydliga överallt i världen. Klyftorna rymmer i hög grad en ekologisk dimension. Anlägger vi ett planetariskt perspektiv kan vi konstatera att välbeställda storkonsumenter i västerländsk medelklass per person släpper ut 100 000 gånger mer koldioxid i lufthavet än en vanlig småbrukare med ett litet antal husdjur i Afrika, Asien eller Latinamerika. Numera kan vi med intill visshet gränsande sannolikhet säga att de annalkande klimatkatastroferna till betydande del är följder av mänsklig påverkan. Omöjliga konsumtionsmönster, kortsynthet, somligas vettlösa jakt efter materiell rikedom – allt detta gör världen allt farligare på många nivåer. I det korta perspektivet drabbas de fattiga delarna av världen; i det längre perspektivet drabbas alla utan undantag. Rikedomsbekämpning ter sig mot denna bakgrund som lika viktig som den fattigdomsbekämpning vi alla torde vara ense om. Men medvetenheten om vad som sker med vår jord

är förmodligen starkare nu, 2007, än någonsin tidigare, vilket trots alla mörka moln över framtidshorisonen är ägnat att inge hopp. Så är det pågående året ett viktigt år, kanske början till en positiv brytpunkt i världshistorien.

Tikkum Al Olám

I sin senaste bok, *Mitt psykiatriska liv*, refererar Johan Cullberg till ett judiskt uttryck, på hebreiska *Tikkum Al Olám*. Det betyder ungefär Laga världen! Han skriver: ”Det kan tyckas som om ett inte särskilt tacksamt företag men i längden kanske det enda relevanta som livsmål. Att som en småbrukare lappa och laga så att livet kan gå vidare.” Det Cullberg skriver ligger nog nära just den vördnad för livet som Albert Schweitzer uttryckte och ville göra till ett sätt att leva. Att med bevarad kärlek till kulturarvet och till den visdom som vi ärvt av dem som gått före, nu slå in på en väg som handlar om att laga det som blivit trasigt och skapa livsförutsättningar för dem som skall komma. Ja, *Tikkum Al Olám!*

Bo Nylund

Agni – en presentation

Föreningens syfte

Agni är en förening med ändamål att främja ömsesidig förståelse och solidaritet mellan enskilda och grupper i olika delar av världen. I portalparagrafen i föreningens stadgar står det att detta ska ske ”i en anda av samförstånd mellan olika livsåskådningar och i människokärlekens och folkförsoningens tjänst”. Detta ändamål ska nås genom att bedriva eller stödja utbildnings- informations- och kontaktverksamhet på platser där fattigdom, okunnighet och sociala orättvisor är stora. Föreningen är partipolitiskt neutral och konfessionellt obunden. De medel som föreningen tar emot som gåvor ska, om givaren inte annorlunda föreskrivit, användas till främjande av föreningens verksamhet för barns och ungdoms vård och fostran eller utbildning eller främja vård av behö-

vande äldre, sjuka eller handikappade.

Föreningens aktiva kärna består idag av ett tiotal personer i Uppsala med omnejd. Ett hundratal personer runt om i landet läser vår tidning och stödjer oss med gåvor.

De insamlade medel Agni får går till projekt i tredje världen. Agni utmärker sig genom att vara en uthållig och långvarig biståndspartner, de flesta av de projekt vi stödjer har vi haft kontakt med i decennier. Den kännedom vi genom åren har fått om projekten och de personer som driver dem gör att vi har god kontroll över att pengarna som skickas iväg används på ett effektivt och riktigt sätt.

Agnis stödprojekt

Vårt största projekt är för närvarande Maxeñakliniken i Guatemalas högland, som arbetar med

både preventiv hälsovård och sjukvård. Kliniken har även stimulerat den ekonomiska utvecklingen genom att hjälpa lokala kaffe- och banankoopertiv, t ex med investeringar i dricksvattensystem, elektrifiering, lastbilar. Guatemala är ett av de länder i Latinamerika som har kvar en stor ursprungsbefolkning och kliniken ligger i ett område som är helt dominerat av den indianska befolkning vars modersmål är maya-quiché, inte spanska. Guatemala är också ett av de länder i världen som har den största ekonomiska ojämlikheten, och fattigdomen hos framförallt indianbefolkningen är mycket stor. Hjälpens från Agni är framförallt ekonomisk, men har även bestått av praktiska insatser, till exempel bygge av solfångare för varmvattenförsörjning. Jämte Agni stöder även IM i Lund Maxeñakliniken.

Agni har även ett antal stipendiatprojekt, främst ett som möjliggör för ungdomar i byarna kring den lilla staden Santo Tomás la Unión i Guatemala att studera vidare efter genomgången byskola. Med hjälp av donationer från Agni har även ett bibliotek grundats. Dessa projekt ligger i samma område som betjänas av Maxeñakliniken.

I Bolivia stödjer Agni en yrkesskola knutet till ett kvinnokooperativ, WAR-

MI, i Cochabamba, Bolivia. Kvinnokooperativets syfte är att gagna en samhällelig utveckling genom att ge stöd och utbildning till arbetande kvinnor och deras barn. Organisationen är icke vinstdrivande och driver bland annat en tvålfabrik och ett daghem.

Föreningen förmedlar för närvarande också gåvor till en bredspektrig folkhögskola, CEDESCRI, i Guatemala som utbildar befolkningen i ett ekolo-

giskt hållbart jordbruk, sanitetsfrågor, vattenbruk och ekonomi. En rapport om hur insamlingen till detta projekt gick kommer i senare nummer av Agni.

Agnis engagemang och verksamhet gäller inte bara fjärran länder. Vi försöker också efter måttet av våra krafter att stödja flyktingar och invandrare här i Sverige. Några av dem som tidigare har fått vårt stöd arbetar idag aktivt inom vår förening.

Till sist en bild

I detta nummer har vi inte kunnat ge er några nya bilder från våra projekt. I stället avslutar vi med en bild av en ovanligt öm vänskapsbetygelse taget vid ett äldreboende i Jämtland. Fotografiet belönades med priset "Årets bild" i kategorin svenskt vardagsliv. Förhoppningsvis sprider den lite värme till er, där ute i höstmörkret.

Foto: Robert Henriksson.

En broder mer

Jorden kan du inte göra om.
Stilla din häftiga själ.
Endast en sak kan du göra:
en annan människa väl.

Men detta är redan så mycket
att själva stjärnorna ler.
En hungrande människa mindre
betyder en broder mer.

Vård – en internationell tillväxtbransch?

I utrikeshandelns barndom köptes lyxartiklar som kryddor och fina tyger från avlägsna länder. Långt senare blev exotiska frukter och olja en del av Svenssons vardag. Idag är till och med mjölk och äpplen importerade. Vi vävs allt mer in i de globala handelsmönstren, och idén om självförsörjning är ungefär lika modern som kyskhetsbälte. Fortfarande finns det en viktig del av samhällsekonomin som produceras och konsumeras lokalt. Tjänstesektorn ökar ständigt sin andel av Sveriges BNP, och inte kan man köpa röntgenundersökningar, starroperationer eller hemtjänst från andra sidan världen, eller?

Faktum är att man kan det, i alla fall i teorin. Vården ses som en framtidsbransch med stor exportpotential. Med ny och billigare teknik kan både patienter och laboratorieresultat skickas fram och tillbaka över världen. En annan, mer traditionell form av internationalisering är att vårdföretag startar verksamheter i nya länder. Ett svenskt exempel

är Capio som driver sjukhus både i Sverige och i flera andra europeiska länder och som av näringslivsexperten hyllas för sina framgångar. Vad innebär det egentligen då egentligen att vården blir en internationell ”tillväxtbransch”?

Det land som var har hunnit längst när det gäller internationalisering av vård är, föga förvånande, USA. USA var först med att utveckla vad som lite luddigt brukar kallas ”managed care”, på svenska ungefär ”affärsmässig vård”. Begreppet innefattar olika sätt att införa marknadsmässiga mekanismer i vården så att den ska bli billigare och kostnadseffektivare. Denna filosofi blev en god affär för växande storföretag inom sjukvårdsbranschen, den inhemska marknaden blev snart för trång. Nya marknader söktes under mitten av 90-talet. I Europa fanns gott om pengar, men också ett välfungerande system att konkurrera med, och strikta regleringar som försvårade en etablering. I andra delar av världen fanns större utvecklingspotential,

framförallt i Sydostasien, och Latinamerika. Här finns en stor efterfrågan från den välbeställda delen av befolkningen och framförallt saknas ofta försvårande regelsystem. Tvärtom så uppmanas länder i dessa världsdelar av Världsbanken att öppna sina ekonomier för privata investeringar, även gällande viktiga samhällsfunktioner som vattenverk eller vård. Följden är att det idag finns flera transnationella vårdföretag.

Vad får det för konsekvenser för ett land då sjukvården ligger i händerna på utländska vård- och försäkringsbolag? Naturligtvis beror det på vem man frågar. Marknadsliberaler menar att ökad handel och en växande privat sektor bringar välstånd som så småningom sipprar ner även till de fattigaste. Andra pekar på att överföringen av pengar från allmänna socialfonder till privata aktörer innebär en stor sårbarhet för socialförsäkringssystemet. Dessutom försvåras uppbyggandet av ett solidariskt finansierat välfärdssystem av europeisk mo-

dell. Istället begränsas tillgången på vård av patientens betalningsförmåga. Hur man ska se på detta är upp till var och en. För att vi ska ha en möjlighet att bilda oss en uppfattning vore det önskvärt att trender som denna diskuterades på fler ställen än i engelskspråkiga vetenskapsskrifter. Med tanke på hur ofta vi får höra om "globaliseringen" är det förvånansvärt hur lite vi egentligen vet.

Även i Guatemala har amerikanska vårdbolag etablerat sig. Här är det svårt att argumentera för att det innebär en privatisering, eftersom det knappt finns något utbyggt socialt skyddsnät att privatisera. 40 procent av befolkningen har ingen tillgång till någon vård alls. Det finns en sjukhussäng och mindre än en läkare per 1000 invånare. De offentliga medlen till sociala utgifter (vilket inkluderar vård) har de senaste åren fluktuerat kring 3,5 procent av BNP, vilket är bland de lägsta i världen. Genomsnittet i Latinamerika är 10 procent, för USA 15 procent och för EU 25 procent. Det innebär att Guatemalas regering spenderar \$38 per person och år på vård, medan grannlandet El Salvador lägger dubbelt så mycket och USA nära 2000 dollar.

Källor: Nutek, WHO och redaktörsspalter i Biomedical Journal.

Kristina Nyström

TIDNINGEN AGNI, BOX 1528, 751 48 UPPSALA

BEGRÄNSAD EFTERSÄNDNING

Vid definitiv eftersändning återlämnas tidningen med nya adressen på framsidan (ej adressrutan).

AGNI

FÖRENINGEN

ÖRJANSGÅRDEN AGNI

Kontor: Kungsgatan 30, 753 21

Uppsala

Telefon kontor: 018-10 27 44

Telefax: 018-50 37 82

Postgiro: 7 73 73-9

TIDNINGEN AGNI

Redaktör: Kristina Nyström, 070-201 49 16

Ansvarig utgivare: Bo Nylund,
018-50 37 82, 070-680 58 29

Kontaktperson för Agni är sekreterare
Puck Bjelke Hoffman, telefon 018-51 68
20. Välkommen att höra av dig!